

2. Urasuunnittelu työkyky, osaaminen ja haasteet huomioiden

Kurssilaisen työkykyä voidaan arvioida monesta eri näkökulmasta. Tulevat työtehtävät ja ammatti määrittelevät osaltaan millainen työkyky on riittävä kyseiseen työtehtävään ja millainen osaaminen on välttämätöntä. Työkykyä voidaan tarkastella muun muassa sosiaalisten taitojen, kognitiivisen suoriutumisen, motivaation, viestintätaitojen, fyysisen suorituskäyvyn ja henkisen joustavuuden näkökulmasta. Jos jollakin osa-alueella työkyvyssä on runsaasti epäselviä haasteita, jotka voivat vaikuttaa työllistymiseen ja kurssilaisen työhyvinvointiin, on kurssilaisen eteenpäin ohjaus alan asiantuntijoiden arvioitavaksi tarpeen (→ koulupsykologi, kouluterveydenhuolto, kuraattori, jne.).

Työllistymisen haasteet voivat henkilökohtaisten ominaisuuksien lisäksi liittyä esimerkiksi työmatkojen kulkemiseen, työaikoihin, sopivan apuvälineen puuttumiseen, eri toimeentulon tukimuotojen yhteensovittamiseen ja ammattialan työllisyystilanteeseen työnhakualueella. Näidenkin asioiden selvittelyssä kannattaa hyödyntää kunkin alan osaajia ja tietolähteitä (→ vammaispalvelu, sosiaalityö, KELA, TE-palvelut, jne.).

Kurssilaisen osaaminen puolestaan ei rajoitu ainoastaan ammattiopinnoissa näytettyyn osaamiseen, vaan lisäksi on huomioitava muualla hankittu osaaminen, joka voi olla esimerkiksi esiintymistaitoa, asiakaspalveluosaamista, tietokoneosaamista, mekaanisten laitteiden hallintaa, liikunnallisia taitoja tai käsityötaitoja. Myös persoonan ominaisuudet, temperamentti, itsetunto ja luonteenpiirteet vaikuttavat urasuunnitteluun. Tärkeintä kaikista ovat kuitenkin kurssilaisen omat kiinnostuksen kohteet ja motivaatio.

Erilaisen osaamisen, taitojen ja työkyvyn arviointiin on olemassa valmiita lomakkeita ja haastattelurunkoja, joita voi hyödyntää keskustelun tukena (kts. Lisämateriaalia). Kurssilaisen ominaisuuksien lisäksi voidaan analysoida jotakin tiettyä työtehtävää ja sen soveltuvuutta kurssilaiselle. Työtehtävän analysointiin on myös kehitetty työvälineeksi lomake (liite: Työanalyysilomake). Työanalyysin avulla työnantajallekin voidaan osoittaa työtehtävän ja työntekijän yhteensopivuus. Kurssilaisen kanssa kannattaa kartoittaa hänelle soveltuvia työtehtäviä ja työpaikkoja, joissa näitä työtehtäviä on tarjolla. Työanalyysiä voidaan tarjota joihinkin työnhakualueen työpaikkoihin, joissa sopivia työtehtäviä on tarjolla.

Tärkeintä on käydä kurssilaisen kanssa keskustelua urasuunnitelman näkökulmasta ja avata erilaisia näkökulmia työssäkäyntiin. Keskustellen kurssilainen saa valmiuksia kertoa haasteistaan työnantajalle ja kohdata haastavia tilanteita työssä. Haasteiden ennakointi ja rakentavien toimintamallien pohtiminen auttavat työhön pääsyssä ja työssä pysymisessä. Yhdessä laadittu urasuunnitelma useine vaihtoehtoineen voi olla kurssilaisen turva työuran suvantokohdissa. Tärkeää on nostaa esille myös yrittäjyysasiat; joillakin aloilla työllistyminen on mahdollista vain yksityisyrittäjänä, onko kurssilaisella halua ja valmiuksia yrittäjyyteen? Vai olisiko yrittäjyys juuri oikea vaihtoehto itsensä työllistämiseen? Kuinka yrityksen perustamisasioissa konkreettisesti edetään?

Yksilöllinen tuki: 2. Urasuunnittelu työkyky, osaaminen ja haasteet huomioiden

Kaikkia edellä mainittuja asioita on hyvä pohtia jo työssäoppimispaikkaa etsittäessä. Onnistunut työssäoppiminen voi auttaa työllistymisessä. Työssäoppimispaikan työnantaja hyötyy työanalyysistä tulevia rekrytointeja pohtiessaan.

Tarvikkeet: Arviointi- ja haastattelulomakkeita oman arvion mukaan, muistiinpanovälineet

Liitteet: Työanalyysilomake (AMEO), Työn ominaisuudet (Lundgren et al 2013)

Lähteet:

AMEO: Työanalyysi. Ammattiopisto Luovi, Helsingin diakoniaopisto, Keskuspuiston ammattiopisto, Kiipulan ammattiopisto. Haettu 8.1.2015. http://ameo.fi/wp-content/uploads/2014/11/Luovi_Tyoanalyysi_pohja.pdf

Lundgren, Jarno - Moisio, Teppo 2013: Testaa, mikä ammatti sopii sinulle. Helsingin sanomat. Haettu 11.12.2014. <http://www.hs.fi/tyoelama/a1305642771314>

Lisämateriaalia:

AMEO: Ammatillista erityisopetusta kautta maan! Haettu 2.2.2015. <http://ameo.fi/>

Apuvälineiden hankinnasta ja korvattavuudesta: Työ- ja elinkeinoministeriö 2014: Työolosuhteiden järjestelytuki. Haettu 2.2.2015. http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonantajalle/loyda_tyontekija/tukea_rekrytointiin/tyoolosuhteiden_jarjestelytuki/index.html

EUSE – Itä-Suomen yliopisto - Kiipulasäätiö 2014: EUSE Toolkit - Tuetun työllistymisen työkalupakki. Kiipulasäätiö ja Itä-Suomen yliopisto, Hämeenlinna. Haettu 11.12.2014. http://www.kiipula.fi/easydata/customers/kiipula/files/kehityshankkeet/1400826623_toolkit_fi_toukokuu.pdf

- s. 55–59 Osaamisen kartoituksen mallilomake
- s. 60 EUSEn mallilomake: TYÖLLISTYMISEEN TÄHTÄÄVÄ SUUNNITELMA